

Textilní muzeum je jediným muzeem v České republice specializovaným na historii textilní výroby. Jeho expozice a sbírky představují jedinečný soubor dokladů vývoje textilní výroby (zvláště textilního tisku) v České republice i v zahraničí.

Expozice Textilního muzea je věnována tradicím bavlnářství ve východních Čechách, historii textilních tiskáren a.s. Tiba, Dvůr Králové nad Labem, některým výtvarným umělcům, kteří spolupracovali s textilním tiskem, historii textilní výroby v českých zemích do konce 18. století (oddíly — historický vývoj fází textilní výroby, které předcházejí potiskování textilií; nejstarší doklady textilní výroby ve světě; historie textilního tisku; vzorkářství; modrotisk). Poslední část expozice je věnována (prostřednictvím oddílů věnovaných perotinovému tisku, rytí tiskacích válců, strojnímu tisku válcovému, filmovému tisku a tisku stříkem) historii textilního tisku a pomocných technologií v textilních manufakturách a továrnách.

Textilní muzeum Maloskalická 123
tel./fax: 491 452 933 552 03 Česká Skalice
e-mail: textilmuz@atlas.cz www.bozenanemcova.cz

„Když jsem byla v Skalici, šla jsem se podívat do blízké přádelny. — Je to budova čistě zřízená, do čtvero poschodí vysoká na břehu Úpy v pěkném položení. — V přízemí přebírá se surová bavlna, indická a americká, již se za týden zpracuje 12–15 000 liber.“

Božena Němcová v Poznámkách pro Vojtěcha Náprstka z r. 1859

V České Skalici je k roku 1582 doloženo ustanovení tkalcovského cechu. Tkalci tkali nejprve pro potřebu místních obyvatel, záhy však začali pracovat i pro vzdálenější trhy. Cechovní statuta z r. 1582 praví: *„Item každý tkadlec, i ten, kdož by právo k řemeslu měl, může plátno své — i u jiných kupuje — i také ručníky a ubrusy a což tomu řemeslu náleží, svobodně prodávati na kusy aneb na lokty do vyprodání krájeti.“* V průběhu 18. století se příslušníci českoskalického tkalcovského cechu podíleli na rozvoji plátenictví severovýchodních Čech. Postupně však docházelo k úpadku jejich řemesla, neboť se dostávali do područí faktorů, vydavačů přize a obchodníků s plátnem. Reskript z r. 1755, kterým se tkaní plátna stalo svobodným řemeslem a mohl je tedy provozovat kdokoli, byl velkou ranou cechovnímu tkalcovství i v České Skalici. Jeho úpadek byl dokončen v první polovině 19. století nástupem nové textilní suroviny — bavlny a industrializací textilní výroby.

Zmiňujeme-li se o nejstarší historii místního textilnictví, nelze opomenout krejčí, kteří patřili patrně od 16. až do 18. století k cechu krejčích v Náchodě. K roku 1654 je v České Skalici doložen i punčochář. Českoskalický cech punčochářů byl v době svého založení pravděpodobně jediným samostatným punčochářským cechem v celých severovýchodních Čechách. Statuta mu vydal Vavřinec Piccolomini, majitel náchodského panství, r. 1667. Obdobně jako u tkalcovství, dochází k soumraku cechu roku 1773, kdy bylo punčochářství prohlášeno za svobodné řemeslo. Pro úplnost náleží zmínit se také o soukenících, řemeslnících, kteří vyráběli vlněné tkaniny. V České Skalici bylo roku 1665 vybudováno šest soukenických domků. Samostatný cech vznikl až počátkem 18. století. Význam soukeníků sice rostl, byl však oproti tkalcům a punčochářům pouze místní a nepřesahoval oblast náchodského panství.

K zásadnímu zlomu v českoskalické textilní výrobě, k prvnímu kroku na cestě k jejímu zprůmyslnění, došlo založením mechanické přádelny bavlny v Malé Skalici roku 1837. Byla první přádelnou tohoto typu v severovýchodních Čechách. Do provozu byla uvedena v srpnu roku 1838 a až do roku 1859 je vedena pod názvem Löbbeckova a Lindheimova přádelna v Malé Skalici. Od roku 1859 do roku 1874 byl jejím majitelem Hugo von Löbbecke. Dalším vlastníkem přádelny byla firma Bratři Etrichové, od roku 1908 patřila firmě K. A. Tuček a od roku 1913 firmě Ladislav Bartoň. Ta byla v roce 1945 znárodněna a tkalcovna a přádelna byly r. 1946 začleněny do Přádelen a tkalcoven bavlny, n. p. v Jaroměři. V letech 1958–2005 v něm provozovala textilní výrobu královédvorská TIBA.

Z dalších českoskalických textilních podniků např. připomeňme roku 1892 Ladislavem Bartoněm založenou parní barevnu a tiskárnu nebo Jakuba Bondyho mechanickou tkalcovnu z roku 1889. Kristián Holzbecher již roku 1884 vybuvoval ve Zlíči parní bělidlo. Jeho syn Josef nechal v letech 1921–22 přistavět parní barevnu a škrobárnu. Firma Gintz a Winternitz, výroba bavlněného a lněného zboží, zaměstnávala nejprve, od roku

1892, domácí tkalce a od r. 1907 zahájila výrobu v mechanické tkalcovně. Od roku 1900 fungovala v České Skalici mechanická tkalcovna firmy Karel Reich a spol. Ondřej Grešl zde provozoval od roku 1907 parní barevnu a bělidlo. Mechanická tkalcovna pestrobarevného zboží Josefa Myšáka byla uvedena do provozu roku 1921. Od roku 1941 tu působila firma Dohnálek, mechanická přádelna angory.

V současné době udržuje tradici textilní výroby v České Skalici firma Platex, s.r.o., která se zabývá výrobou knihařských pláten, firma Nyklíček a spol., s.r.o., Nové Město nad Metují, která v České Skalici provozuje přípravnu pro tkaní, a firma Holzbecher spol. s r.o. ve Zlíči, provozující bělidlo a barevnu.

Textilní muzeum bylo založeno u příležitosti „Tekstilní a krajinští výstavy“, uspořádané ve dnech 5. 7.–16. 8. 1936 ve Dvoře Králové n. Lab. Základ sbírkového fondu muzea tvořily doklady o vývoji textilní výroby ze sbírky Maria Stadlera (1884–1964), ředitele kreslírní královédvorské textilní firmy Josef Sochor. Od počátku svého vzniku se muzeum potýkalo s prostorovými problémy. Situace se nijak nezlepšila ani v r. 1953, kdy bylo muzeum převzato do správy ministerstva školství, věd a umění, jako pobočka pražského Uměleckoprůmyslového muzea. Vzácné muzejní sbírky uložené v bednách se staly o deset let později, v r. 1963, majetkem n. p. Tiba, Dvůr Králové n. Lab. Ani během šedesátých a sedmdesátých let se pro ně nepodařilo najít vyhovující umístění.

K zásadnímu obratu v jednáních o další existenci Textilního muzea došlo až na konci sedmdesátých let, kdy bylo rozhodnuto muzeum umístit do části objektu bývalého kláštera voršilek u Panny Marie a sv. Josefa v Č. Skalici. V říjnu 1980 byla zahájena náročná rekonstrukce příslušné části objektu a v r. 1986 bylo započato s budováním expozice. Přes všechny nesnáze a komplikace, které způsobil požár z 28. 12. 1986, se podařilo práce dokončit a muzeum veřejnosti zpřístupnit v květnu 1990.

